

The Production of Space: Everyday Life in Medina in The Period of The Prophet Muhammad (PhD. Dissertation)

İlyas Uçar *

Abstract

The theory of the production of space used in our study, which was put forward in 1974 by Henri Lefebvre in his book *The Production of Space*, brought about many space discussions in social theory. The book, which claims to put forward a general theory of space, has been the subject of controversy, but it is noteworthy that it is one of the most frequently used sources of space studies. The aim of this study is to re-read the theory mentioned in the book. Because a different perspective will be brought to the social relations and problems that are encountered every day in social life and which are tried to be understood, explained and solved by the related researches. This study, *The Production of Space: Everyday Life in Medina in The Period of The Prophet Muhammad* (PhD. Dissertation, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of History, Ankara, Turkey, 2019) aims to provide an important perspective on understanding the intellectual roots of the problem even if it does not provide a concrete and direct contribution to the solution of social problems.

The research problem of the thesis is the evaluation of the processes of production of space (in the case of Medina) in the context of the theory of the production of space, which occupies an important place in space discussions in social theory. What is space? What does the space cover? How is the space produced? How

* Dr., Kırıkkale University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Islamic History, Kırıkkale, Turkey

Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Siyer-i Nebi ve İslam Tarihi Anabilim Dalı

ilyasucar@gmail.com ORCID 0000-0002-7125-8995

Types: Summaries of Doctoral Dissertations

Received: 27 July 2019

Accepted: 30 July 2019

Published: 31 July 2019

Cite as: İlyas Uçar, "The Production of Space: Everyday Life in Medina in The Period of The Prophet Muhammad (PhD. Dissertation)", *ULUM* 2/1 (July 2019): 197-201, <https://doi.org/10.5281/zenodo.3355759>

does space affect daily life? Based on such a research problem, two dimensions of the scope and purpose of the thesis can be mentioned.

First of all, the thesis should be evaluated in two categories as theoretical and research scope. In terms of theoretical / conceptual scope, the thesis is examined in three axes. The first axis is the philosophy of space based on what the concept of space is, and the relationship between the philosophy of space and the theory of production of space, which is written by the same name that stands out in a number of works of Lefebvre, and the theory that is adopted as a basis. Although the definitions and propositions of many philosophers and theorists are discussed here, the theory of the production of space constitutes the backbone of the theoretical context of the thesis. In this context, the theoretical / conceptual aim of our thesis is to make a detailed reading of the related theory and to evaluate the structural / conceptual frameworks that emerge in the theory. The first step of the theoretical dimension is to evaluate the conceptual, structural and factual components that come forward especially with a detailed reading of the book *The Production of Space* and to functionalize the relevant theory for space research in a concrete context. In other words, it is an indirect interpretation of the possibilities and limitations of the theory in the context of concrete time-space with functionalized frameworks.

The second axis of the theoretical / conceptual scope is the concept of daily life, which is closely related to the theory of production of space. In this title, what is the concept of daily life, how it is institutionalized and where / how it takes place in the eyes of theoreticians / theorists as a reality is examined. The historical process and basic principles of the concept, which has become increasingly important as sociology of daily life, are discussed in detail in a timely and concrete relationship with chronological discussions. The main purpose of this second stage is to create an undefined, undefined, undefined behaviors, wishes, how and in which processes the individuals who are involved, adopted, adopted, defined the social institutions, spaces that were previously used to, and who were involved in the social reality with the roles they took in the societies where the space was produced. and the complex character of this organization process. Another conceptual purpose is to help the concept, which is evaluated in a very complex and wide range, to find a place on a more reasonable and more grounded ground. Therefore in our research, we went to a limitation in the context of time-space. Before they give hints about daily life or before the emigration (hijra). We excluded the narratives, events or people that emerged after Muḥammad. In addition, we did not include some features such as fezâil, which we think did not give information about the everyday life of Medina.

The third and last axis of the conceptual / theoretical scope is the part where body theory is discussed in terms of its close interest to both space and society. In this section, where the place and importance of body concept which constitutes the backbone of the research scope are discussed, the theoretical framework has been tried to be put forward more clearly.

The second dimension of the thesis, the aim of the scope of the research in the context of the production process of space and space, especially Muḥammad during the Medina's daily life is to reveal the narrative. For this reason, firstly, the temporal and spatial dimension of the Medina was briefly discussed. In this study, which can also be seen as a background study, In the period of Muḥammad, the city of Medina was trying to be brought to the forefront as a spatial scope. The choice of such scope can be justified in several respects. The first of these is the scattered and closed-up former name of Yasrib, which has been subjected to a pagan culture, conflict, fighting and war throughout history, and remains far from a central authority and political

unity. Besides, Yesrib people are a full agricultural society in terms of the climate and geographical location of the region; It is also known as a full trade society with the control of the economic power of the Jews which is another element of the region. The Jews and Arabs, who had to lead a mutualist life, naturally used the commonplaces of daily life, such as the farmland and the bazaar, like common areas. With the introduction of a different element in the region with Islam and Muslims, some things completely disappeared, some of them caused changes in forms and also caused some developments that were put forward / extracted for the first time in the region. Here, one of the main objectives of the research scope of the thesis study is the source of a rich literature accumulation of the space, city, urbanization process and the changes that occurred in the region in the following decade with the emigration and the contribution of these changes to urbanization on existing life forms present The aim of this study is to determine whether the characteristics of Arab society overlap with the characteristics of body theory. Briefly, in this thesis study based on space theory, the processes of the production of space and space during the period of Muḥammad are handled in terms of reflection at everyday life.

Keywords

Islamic History, Medina, Everyday Life, Production of Space, Prophet Muḥammad

Mekânın Üretimi: Hz. Muhammed Dönemi Medîne’de Gündelik Hayat (Doktora Tezi)

Özet

1974 yılında ilk kez Henri Lefebvre tarafından Fransızca kaleme alınan *Mekânın Üretimi* adlı kitapta öne sürülen ve çalışmamızda kullanılan mekânın üretimi kuramı sosyal teoride pek çok mekân tartışmasını beraberinde getirmiştir. Genel bir mekân teorisi ortaya koyma iddiasında bulunan kitap, sık sık tartışmalara konu olmuş ancak buna rağmen mekân ile ilgili çalışmaların en çok başvurulan kaynaklarından birisi olması yönüyle dikkat çekmiştir. Bu çalışmayla ismi geçen kitapta bahsedilen kuramın yeniden okunması amaçlanmıştır. Çünkü sosyal hayatta her gün karşılaşılan ve ilgili araştırmalar ile anlaşılmaya, anlatılmaya ve çözümlenmeye çalışılan toplumsal ilişkilere ve sorunlara farklı bir bakış açısı getirilecektir. *Mekânın Üretimi: Hz. Muhammed Dönemi Medîne’de Gündelik Hayat (Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, 2019)* adlı bu çalışma, toplumsal sorunların çözümüne somut ve doğrudan bir katkı sunmasa bile sorunun düşünsel köklerinin anlaşılmasına ilişkin önemli bir perspektif sağlamayı hedeflenmektedir.

Tez çalışmasının araştırma problemi, Medîne örneğinde mekânın üretimi süreçlerinin sosyal teorideki mekân tartışmalarında önemli bir yer tutan *mekânın üretimi* kuramı bağlamında değerlendirilmesidir. Mekân nedir? Mekân neyi ne kadar kapsar? Mekân nasıl üretilir? Mekân gündelik hayata ne yönüyle etki eder? Böyle bir araştırma probleminden hareketle tez çalışmasının kapsam ve amacının iki boyutundan söz edilebilir.

Öncelikle tez çalışması kuramsal/kavramsal kapsam ile araştırma kapsamı olarak iki kategoride değerlendirilmelidir. Kuramsal/kavramsal açıdan tez çalışması kendi içinde üç eksende incelenmiştir. İlk eksen, mekân kavramının ne’liği üzerinden yapılan mekân felsefesi ve bu felsefenin tarihî süreçle beraber Lefebvre’nin aynı isimle kaleme aldığı mekânın üretimi kuramıyla ilişkisi ve kuramın temel olarak benimsendiği kısımdır. Burada pek çok filozof ve kuramcının tanımlamaları ve önermeleri ele alınmakla beraber tezin kuramsal bağlamının bel kemiğini mekânın üretimi kuramı oluşturmaktadır. Bu bağlamda tezimizin kuramsal/kavramsal amacı, ilgili kuramın detaylı bir okunmasının yapılması ve burada öne çıkan yapısal/kavramsal çerçevelerinin değerlendirilmesidir. Kuramsal boyutun ilk merhalesi özellikle *Mekânın Üretimi* adlı kitabın detaylı bir okunmasıyla öne çıkan kavramsal, yapısal ve olgusal bileşenlerin titiz bir şekilde değerlendirilmesi ve somut bir bağlamda mekân araştırmaları için ilgili kuramın işlevselleştirilmesi amaçlanmaktadır. Başka bir ifadeyle işlevselleştirilen çerçeveler ile teori somut bir zaman-mekân bağlamında imkân ve sınırlandırmalarının dolaylı olarak anlamlandırılmasıdır.

Kuramsal/kavramsal kapsamın ikinci ekseni ise mekânın üretimi kuramıyla yakından ilişkili olan gündelik hayat kavramıdır. Bu başlıkta gündelik hayat kavramının ne olduğu, nasıl kurumsallaştığı ve bir gerçeklik olarak teorisyenlerin/kuramcılarının gözünde nerede/nasıl yer aldığı incelenmiştir. Gündelik hayat sosyolojisi olarak günümüzde gitgide önemini artıran kavramın tarihsel süreci ve temel ilkeleri detaylı bir şekilde ortaya konularak, kronolojik tartışmalar eşliğinde sağlam bir zeminde ve somut bir şekilde zaman-mekân ilişkisi içerisinde ele alınmıştır. Bu ikinci merhalenin temel amacı mekânın üretildiği toplumlarda roller alan ve sürekli aldığı bu rol ile toplumsal gerçekliğe katılan fertlerin nasıl ve hangi süreçler içinde mevcut, bağlı oldukları, benimsedikleri, tanımladıkları toplumsal kurumları, mekânları daha önce alışık olmadıkları, tanımlı olmayan, belirsiz bir davranışlar, istekler dünyası ile eş güdümlü bir şekilde organize ettiklerinin ve bu organizasyon sürecinin karmaşık karakterinin ortaya konmasıdır. Diğer bir kavramsal amaç ise oldukça girift ve geniş bir yelpaze içerisinde değerlendirmeye tâbi tutulan kavramın daha mâkul ve daha ayağı yere basan bir zeminde kendisine yer bulmasına yardımcı olmaktır. Bu yüzden araştırmamızda zaman-mekân bağlamında bir sınırlamaya gittik. Gündelik hayata dair ipuçları vermeleri haricinde hicret öncesinde veya Hz. Muhammed sonrasında ortaya çıkmış olan rivayetleri, olayları veya kişileri ilgi alanımız dışında bıraktık. Ayrıca Medîne’nin gündelik hayatına dair bilgi vermediğini düşündüğümüz fezâil gibi bazı hususiyetlere yer vermedik. Kavramsal/kuramsal kapsamın üçüncü ve son ekseni ise hem mekânı hem de toplumu yakından ilgilendirmesi yönüyle beden kuramının ele alındığı kısımdır. Araştırma kapsamının bel kemiğini oluşturan teoriyle yakın bir ilişki içerisinde bulunan beden kavramının sosyolojideki yeri ve öneminin ele alındığı bu kısım ile teorik çerçeve daha net bir şekilde ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tez çalışmasının ikinci boyutu olarak planlanan araştırma kapsamının amacı ise mekân ve mekânın üretimi süreçleri bağlamında kuruluş safhasından başlamak üzere özellikle Hz. Muhammed döneminde Medîne’nin gündelik hayatına dair mâlumatı ortaya koymaktır. Bunun için öncelikle Medîne’nin zamansal ve mekânsal boyutu kısa bir şekilde ele alınmıştır. Bir arka plan çalışması olarak da görülebilecek bu bölüm ile çalışmamızda zamansal olarak Hz. Muhammed dönemi, mekânsal kapsam olarak ise Medîne şehri ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Böyle bir kapsamın seçilmesi birkaç açıdan gerekçelendirilebilir. Bunlardan ilki pagan bir kültüre, tarih boyunca çatışma, kavga ve savaşa maruz kalan, dağınık ve bir o kadar da dışarıya kapalı olan eski ismiyle Yesrib’in, merkezi otoriteden ve siyâsî birlikten uzak kalmasıdır. Bunun yanında bölgenin iklimi ve coğrafi konumu itibariyle Yesrib halkı tam bir ziraat toplumu; bölgenin diğer bir unsuru olan Yahudilerin

tarih boyunca olduğu gibi ekonomik gücü kontrol altında tutmasıyla da tam bir ticaret toplumu olarak tanınmıştır. Mutualist bir yaşam sürmek zorunda olan Yahudiler ve Araplar doğal olarak tarım arazileri ile çarşı gibi günlük hayatın temel uğrak mekânlarını ortak alan olarak kullanmışlardır. Müslümanların bölgeye farklı bir unsur olarak girmesi, bazı şeylerin tamamen kalkmasına, bazılarının ise form değiştirmesine sebebiyet vermiş ayrıca bölgede ilk defa ortaya konulan/çıkarılan bazı gelişmeler yaşanmasına neden olmuştur. İşte tez çalışmasının araştırma kapsamının ana amaçlarından birisi zengin bir literatür birikiminin kaynağı olan Medîne'nin mekân, şehir, şehirleşme sürecini ve hicretle beraber takip eden on yılda bölgede yaşanan değişiklikleri tespit etmek ve bu değişikliklerin şehirleşmeye yapmış olduğu katkıyı, gündelik hayat formları üzerinde oluşturduğu etkinin mevcut Arap toplumunun karakteristik özellikleriyle –beden kuramı özelinde– denli örtüşüp örtüşmediğinin tespitini yapmaktır. Kısaca, mekânın üretimi kuramı üzerinden inşa edilen bu tez çalışmasında Hz. Muhammed döneminde mekân ve mekânın üretimi süreçleri gündelik hayata yansımaları boyutuyla ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İslam Tarihi, Medine, Gündelik Hayat, Mekânın Üretimi, Hz. Muhammed